

Максимович Т.М.

студент,

Науковий керівник: Донець А.Г.

асистент,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ТА КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Право власності – одне з речових прав, яке свідчить про майнову самостійність учасників. Звідси логічним є той підхід, що застосував законодавець при визначенні видів права власності. Виходячи з того, що учасниками цивільних відносин, поряд з фізичними особами та юридичними є держава Україна та територіальні громади (ст. 2 ЦК), він закріплює існування такого виду права власності як право державної власності (ст. 326 ЦК) і право комунальної власності (ст. 327 ЦК) [5]. У зазначених нормах законодавець оперує такою категорією як управління.

У цивільному законодавстві України категорія управління зустрічається часто. Однак це поняття має різний зміст у кожній окремій нормі цивільного законодавства, що призводить до розбіжностей при тлумаченні та застосуванні норм цивільного права України.

Необхідно розмежовувати право власності та управління, оскільки в цих категорія є спільне та відмінне. Право власності включає у свій зміст правомочності володіння, користування та розпорядження майном. Управління майном є вужчою категорією.

Під управлінням варто розуміти здійснення функцій організації ефективного використання майна і контролю за ним. Звідси повноваження управління вторинні, залежні від волі власників і визначенні нею, оскільки їх обсяг залежить від того, якими повноваженнями наділені власники. Управління не тільки не повинне суперечити повноваженням власників або підмінювати їх, а навпаки, забезпечувати їх належне здійснення.

Борисова В. І. також наголошує на тому, що до повноважень власників комунального майна – територіальних громад – не додається ще одна з правомочностей – право управління. Вона вважає, що управління розглядається як складова такої правомочності як розпорядження. Це підтверджується тим, що ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає право комунальної власності як право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування [1, с. 42].

О. О. Первомайський відзначає, що особи, що здійснюють управління об'єктами комунальної власності, не трансформуються у власників тих об'єктів, якими вони управляють, а тому мають можливість щодо відчуження комунального майна лише у разі надання власником чи уповноваженим ним органом вказівки чи згоди на вчинення розпорядження ним [3, с. 177].

Щодо державного управління, то закон України 21 вересня 2006 р. «Про управління об'єктами державної власності» [4] визначає правові основи

управління об'єктами державної власності, визначає об'єкти управління державної власності, коло суб'єктів та їх повноваження щодо управління цими об'єктами. Закон об'єднав у собі правила управління об'єктами державної власності, які існували до цього часу, але були розпорошені у різних нормативно-правових актах (переважно підзаконних), а також закріпив нові правила, по-новому визначив суб'єктів управління та перерозподілив їх повноваження. До суб'єктів управління об'єктами державної власності ст. 4 Закону відносить: Кабмін; ФДМУ(Фонд державного майна); міністерства та інші органи виконавчої влади; органи, які здійснюють управління державним майном відповідно до повноважень, визначених окремими законами; державні господарські об'єднання, державні холдингові компанії, інші державні господарські організації; юридичні та фізичні особи, які виконують функції з управління корпоративними правами держави; НАН України, галузеві академії наук.

Отже, у даних випадках здійснення права власності безпосередньо власником неможливе. Тому у праві використовуються так звані речові права вторинного характеру. До них належать право господарського відання і право оперативного управління. У ЦК ці види прав не врегульовані, натомість вони містяться у ГК.

За ГК (ст. 136) право господарського відання є речовим правом суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених ГК та іншими законами [3]. Право господарського відання було передбачено лише щодо державної власності. Однак на практиці виникла проблема визначення правового режиму майна, наданого, зокрема, засновниками в управління господарського товариства.

Оскільки майно не передавалося у власність такого підприємства, а лише надавалося йому для здійснення статутної діяльності, то природно виникло припущення, що воно має належати приватному підприємству, господарському товариству тощо на праві господарського відання.

Щодо права оперативного управління, то – це засноване на праві власності іншої особи і наданому нею повноваженні право володіння, а також обмежені права користування і розпорядження майном в цілях і межах, встановлених власником.

Як і право господарського відання, право оперативного управління є похідним від права власності і більш обмежене порівняно з ним. Воно також вужче, ніж право господарського відання.

Якщо право господарського відання містить усі 3 правомочності – володіння, користування і розпорядження, то право оперативного управління, зазвичай охоплює одночасно лише 2 – володіння і користування або володіння і розпорядження.

Розробники ЦК прагнули уникнути використання понять «право оперативного управління» і «право господарського відання». Це не дивно, адже таке регулювання порушує принципи римського приватного права, зокрема неможливості одній речі мати двох власників. Але все ж таки ці відносини

потребують закріплення. Тому вченим-цивілістам необхідно віднайти такий механізм регулювання, який б не порушував принципи римського та сучасного цивільного права і міг якісно регулювати описані відносини.

Список використаних джерел:

1. Борисова В. І. Комунальна власність – один з видів права власності в Україні / В. І. Борисова // Проблеми удосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., М. Харків, 25 трав. 2004 р.
2. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144.
3. Первомайський Олег Олексійович. Участь територіальної громади у цивільних правовідносинах: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Первомайський Олег Олексійович ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2003. – 202 арк. – Арк. 177-202.
4. Про управління об'єктами державної власності // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 46, ст. 456).
5. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № № 40-44, ст. 356.

Мороз І.В.

студент,

Навчальний керівник: Донець А.Г.

асистент,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПРАВ МІНОРИТАРІЇВ У АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ

Питання захисту прав міноритарного акціонера є досить актуальним в нашій державі, адже особливість статусу міноритаріїв полягає в тому, що вони є особливо вразливими до зловживань з боку власників значного портфеля акцій. Саме ця нерівність, на мою думку стимулює їх якнайкраще обдумувати рішення, які стоять перед ними.

Основною проблемою, яка може виникнути у міноритаріїв – це те, що власники контрольних пакетів можуть знижувати цінність їх паперів, виводячи активи в іншу організацію, з якою дрібні акціонери ніяк не пов'язані. Для запобігання подібних ситуацій і для налагодження взаємин між акціонерами в цілому в цивілізованих країнах на законодавчому рівні встановлюються права власників некерованих пакетів.

Отже, на перший погляд здається, що права міноритаріїв легко порушити, адже їм досить важко протистояти тому обсягу повноважень, якими наділені мажоритарні акціонери. Внаслідок чого, дуже активно розвивається законодавство, що регулює ці питання. Нещодавно практика застосування норм щодо таких прав почала активно розвиватися, зокрема з моменту прийняття Закону України «Про акціонерні товариства».